

IRODALMI ÉRTESÍTŐ.

THEOLOGIAI ISMERETEK TÁRA. Szerk. Z o v á n y i Jenő, theol. m. tanár, tisz a földvári lelkész. E hasznos vállalatból ez évben megjelent a IX. és X.-ik füzet. A vállalat híven követi, mint kezdettől fogva tette, azt az elismerést és méltánylatot érdemlő elvet, hogy a hazai egyh. írókat és egyházi tárgyakat figyelemben részesíti és megillető módon és arányban alkalmazza be megszabott keretébe. A IX.-ik füzet hozza Kriza János, unitár. püspök életrajzát röviden, de hű vonásokkal. Ugyan e füzetben találjuk Gróf Kuun Géza, a kiváló tudós ismertetését is, kinek theol. érdekű dolgozatai nagyobbrészt a Ker, Magvetőben jelentek meg. Csakugyan itt olvassunk Lang Henrik a szabadelvű sweitzai theologusról, kinek Magyarország modern theologussaira is gyakorolt nagy befolyását méltán emeli ki. A Theol. Ismeretek Tára a X.-ik füzettel Mortalembertig érkezett.

MAGYAR KÖNYVTÁR. Szerk. R a d ó Antal, a Kisfaludy-társaság tagja, kiadja Lampel Róbert (Wodiáner J. és Fiai) könyvkereskedő czég, Budapesten. A Magyar Könyvtár hazai és külföldi klasszikus munkáknak olcsó árban kiadását tüzte ki czélül. A jelesebb írók műveit eddig csak drága áron lehetett megszerezni. Most már olcsón juthatni azokhoz. A külföldön, németek, francziák már régebb bocsátottak ily olcsó kiadásokat forgalomba. Az angolok Shakespere összes műveit 2—3 shillingért olvashatják, az amerikaiak Channinget $\frac{1}{2}$ —1 dollárért. A magyar olvasó is most már feltűnő olcsó áron szerezhet klasszikus darabokat. Katona Bánk-bánját, Berzsenyi válogatott verseit, Kisfaludy „A kérők“ vigjátékát olvashatja 15 krért. Az ifjúság így könnyen juthat a legjobb könyvekhez. Mindenik mű bevezetéssel van ellátva, Az említettek kivül megjelentek még: Coppeé Kovácsok strájkja és más elbeszélő költemények; Guy de Maupassant nyolcz apró elbeszélése.

A NYOMDÁSZAT. Tankönyv szakiskolai és magánhasználatra. R u z i c s k a Gyulától. E könyvet ugyanannak a nyomdának a művezetője irta, hol folyóiratunk is készül. Kiváló szakképzettséggel irt munka, melynek jó hasznát fogják venni nemcsak a nyomdász-tanonczok, kiknek szakiskoláját vezeti, hanem előhaladottabb pályatársai is. A nyomdász-technikának újabb vívmányai fel vannak benne dolgozva.

KÜLÖNFÉLÉK.

BRASSAIRÓL e füzetünk elején egy kitűnő régi tanítványának tanulmányát közöljük. Már több dolgot adtunk közre elhalt nagy tudásunkra vonatkozólag. De készséggel nyitunk tért tovább is a róla való közleményeknek, legyenek azok akár tanulmányok, akár egyszerű adatok,

melyek e bámulatos szellem nagy munkásságának egyes részeit megvilá-
gíthatják, minek sokoldalúságát a jelen tanulmány oly hiven tükrözi.

FERENCZ JÓZSEF püspöket dec. 12-én a tordai egyházközségben nagy
ünnepélyességgel fogadták. A főt. püspök úr ez alkalommal beiktatta
az új lelkészt, Simó Jánost. Ugyanekkor Mózes András pénzügyi jegyző
segédkezése mellett az egyházközségben vizsgálatot is tartott.

NYILT LEVÉL Tisztelendő Albert János unitárius lelkész urnak.
Felső-Zsuk, 1897 november 4. Kedves Tisztelendő ur! Ez idei főtaná-
csunk alkalmával felolvasták tisztelendőséged lemondó levelét, a mely-
ben bejelenti, hogy mennie kell, mert tovább már nem bírja, elhagynia
a diplomot és szószéket, melyben gyönyörűséggel szolgált az egyház-
nak 53 évig; és ily hosszú, érdemekben gazdag munkálkodás után,
sem lép fel követelésekkel, hanem csak szerényen kér, hogy adjon az
egyház mit adhat, ő köszönettel veszi. A nemes hang, az önmegtágadás
e ritka példányképe, önkénytelenül eszünkbe juttatá mindnyájunknak,
ilyeneknek kell lenni az egyház igaz bajnokainak, kik a kereszténység
szolgálatában, nem ösmerik az egyéni érdeket, hanem egy nemesebb
ideális czélt tűzve magok elébe, azzal azonosítják egész énjüket. Ők
csak létrák kívánnak lenni, melyeken a jó ügy előre mehessen, saját sze-
mélyüket visszavonják, nem viszik magukkal a létrán terüképen. Ez
igazi lemondás, a keresztényi szeretetet hirdető és azért áldozatot hozni
tudó papnak csak dicsőség lehet, egyházának csak javára válhat. Jer-
tek öregek, ifjak, papok és nem papok egyaránt, tanuljunk kötelesség-
tudást és nemes ambíciót ő tőle, ki tőlünk távozik. Midőn Önben úgy
is mint magán egyén, ki az érdemet mindenkiben becsülni tudom s
akarom, úgy is mint a magyar unitáriusok egyik főgondnoka, ki ösme-
rem azon szolgálatokat, melyeket tisztelendőséged egyházunk érdekében
tett, méltatni kívánom az önzetlen emberbarátot, jó hazafit és példány-
szerű papot — óhajtom, hogy Isten még hosszason tartsa meg családjá,
egyháza és hazája javára friss egészségben és életerőben. Maradok
mindig igaz tisztelője és hive: Petrichevich Horváth Kálmán.

TUDORRÁ AVATÁS. Ifj. Ferencz Józsefet, főt. Ferencz József püspök
úr fiát nov. 14-én a kolozsvári egyetemen a jog- és államtudományok-
ból tudorra avatták „sub auspiciis regis“. A király ajándékát Dr. Zsi-
linszky Mihály vallás- és közoktatásügyi államtitkár, királyi képviselő
mély hatású beszéddel adta át a szépszámu közönség jelenlétében
felavatott ifju tudornak. A királyi gyűrű az elismerés kifejezésé a
tudományokban tanusított kitartó szorgalomért és kitűnő eredményért.
A fölavatott tudori értekezése is szép bizonyítványt nyújtott erről. „A
büntetések feltételes elengedését“ szakképzettséggel és figyelmet lekötő
módon tárgyalta. Az ifju tudós hivatva van arra, hogy a tudományos-
ság magasabb fokait érje el, mit óhajtunk is.

A TANTERV-REVISIO. Mint tanügyi lapokban olvassuk, a tanterv
revisioja dolgában a közoktatási tanácsban gyorsan foly a munka.
Lényegesebb változásokat főleg a történelem tantervében várhatunk.
A gymnasium tanterve már készen van, most a reáliskola tantervén
dolgoznak. A minister sürgeti a munkát, mert már a jövő tanévben
életbe akarja léptetni az új tantervet. Olvasóink emlékezhetnek, mert

jeleztük folyóiratunkban, hogy a tanterv revisioját a sokat hangoztatott panasz, a tanulók túlterhelése, hozta első sorban napirendre s aztán a görögöt pótló tanterv hiányai és fogyatkozásai. Kíváncsian várjuk az új tantervet, mely hivatva lesz segíteni az észlelt hibákon. (G. K.)

RENDELET A PROTECTIO ELLEN. Wlassics Gyula közoktatásügyi minister, ki a maga erején, a maga szorgalmával és tehetségével feljutott ara a magas polczra, honnan az ország oktatásügyét vezeti, a protectio ellen irányuló rendeletével megint megmutatta, hogy ő csak az egyenes, becsületes törekvést és munkát s a munka árán szerzett valódi érdemeket ismeri el. Kissé szokatlanul hangzik ugyan, hogy a társadalomnak ez újabb keletű betegsége ellen rendeletekkel kívánunk védekezni. S hisszük, hogy a minister csupán csak e rendeletével e bajt gyökeresen nem is fogja kiirtani tudni. Sokkal mélyebben fekszik a baj. Ott van az már, hol a morált, az egyéni és a társadalmi morált kezdi inficiálni. Ott van mindenütt, hol a felületességgel, hanyagsággal lelkiismeretlenséggel az u. n. stréberség párosul. Jelszava: a lehető legkevesebb munkával és érdemmel lehető legrövidebb idő alatt lehető legmagasabbra jutni. Szinte ugy hangzik, mintha a mechanikában a legkevesebb erőelhasználás elvét hallanók. Nem is a rendeletől várjuk a kívánt eredményt, hanem attól, a ki e rendelet kibocsátásának szükségességét belátta s a rendeletet a főigazgatóságokhoz kibocsátotta. Mutassa meg első sorban ő, hogy a kinevezéseknél csak az igazi érdemet veszi tekintetbe s üldözze kérlelhetetlenül minden rendelkezésére álló módon — s mennyi van ilyen! — a protectiot. (G. K.)

A JÖVŐ ÉVI KÖZOKTATÁSI KÖLTSÉGVETÉS. A közoktatási tárcza egész kiadása 16,353,182 frt. A kiadás kevesebb 539,088 frttal mint a mult évben. Ennek magyarázata az, hogy jövő évben 1,589,570 frttal kevesebb fordittatik. A rendes szükségletekre, nyugdíjakra s átmeneti kiadásokra 1050482 frttal több fog fordittatni, mint a mult évben. A felső oktatásra 124344 frt, a gymnasiumokra és reáliskolákra 243014 frt, a felsőbb leány iskolákra 48171 frt, a népoktatásra 346769 frt jut e többletből. A gymnasiumra esik 103008 frt, a reáliskolára 46588 frt, az autonom és községi középiskolák segélyezésére 42266 frt. Új iskola nyílik a jövő évben Fogarason és Szegeden. Államosittatni fog a gyöngyösi gymnasium és a sümegi reáliskola. Erzsébetvárosra internátus terveztetik. A tanári létszám növekedni fog 3 új igazgatóval és 42 tanárral. Államsegélyt 3000 frtot fognak kapni a nagybecskereki, marosvásárhelyi róm. kath. és ev. ref., a györki ref., és a *sz.-keresztúri unitárius iskolák*. A budapesti nőképző egyesület leány-gymnasiuma 2000 frtot kap. Új épületekre fel van véve: a budapesti I. ker. gymnasiumra 310000 frt, budapesti VI. ker. reáliskolára 480000 frt, lőcsei reáliskolára 130000, nagyszombeni gymnasiumra 287720, dévai reáliskola kibővítésére 50000, kolozsvári felső leányiskolára 270000, mezőtúri felső leányiskolára 100000 frt. A budapesti V. ker. gymn. épületét megváltja az állam 435,794 frt 86 1/2 krért, a mi 37 1/2 évi annuitás mellett 23968 frt, 72 kr. évi kiadás. Felekezeti középiskolák építkezése segélyére 53500 frt van felvéve.

Ezekben ismertetjük a budget főbb adatait. Reánk nézve nagyon

örvendetes tény, hogy a közoktatási kormány végre belátta nagy nemzeti, felekezeti és kulturális missiót teljesítő keresztúri iskolánk segélyezésének szükséges voltát s megadta segélyével a tovább fejlődés és virágzás lehetőségét.

SZÁSZ ÁDÁM. †. Ki volt Szász Ádám? A kolozsvári egyházközségnek egy tagja. Egyik azok közül, kiket már az első keresztény gyülekezetben úgy neveztek az „egyház oszlopai“. A kolozsvári egyházban a Szász család neve jól hangzó, drágaemlékü név. Szász Mózes e százesztendő elején az egyházközségnek kiváló papja. Ki volt Szász Ádám? Egyike azoknak, kik belétartoznak az egyetemes papságba. A józan vallásosságnak, a polgári és hazafiui erényeknek megtestesülése; vallásos, hitbuzgó nemcsak elméletben, hanem gyakorlatilag is az Úr templomában, munkás, áldozatkész az egyház minden ügyeiben; példás szorgalmú tisztviselő és jó hazafi. Nemes jellem, a régiek mondása szerint: „vir ad ungvem“. Kolozsvár városát mint pénzügyi tisztviselő s később pénztárnok negyven évig szolgálta ritka hűséggel, az egyházközségnek pedig mindig keblbi tanácsos volt. Már ezelőtt több évvel nyugalomba vonult a városi pénztárnokságtól s idejét gazdálkodással töltötte. A néhai Berde Mózsával a legjobb barátságban állott. Tisztes alakját közbecsülés környezte mindvégig. Általános részvét kísérte sirjába is, mikor dec. 11-én 87 éves korában elköltözött az élők sorából, hátrahagyva nemes emlékezetét.

GYÁSZHIREK: Ürmösi Sándor, tarcsafalvi lelkész nov. 13-án elvesztette szeretett nejét *Végh Ilonát*, kivel 10 évet élt boldog házasságban. — Kis-kadácsi *Simén Elek* ny. telekkönyvvezető, egyh. tanácsos † nov. 30-án 59 éves korában Kis-kadácsban. Az elhunytban Veress Gábor, Árpád és Béla jóltevő nagybátyjukat siratják.

OLVASÓINKHOZ. Olvasóinknak boldog ünnepet és boldog új évet kívánunk, folyóiratunkat szíves jóindulatukba ajánlva.

ARANYKÖNYV.

Az „Ezredéves Emlékalap“-ra tett kegyes adományok.

(Kilenczedik közlemény.)

179. Kőváry László (másodsor L. 129. sorsz.)..	20	frt	—	kr.
180. Csegezi László esperes Bágyon.....	5	„	—	„
181. Orbok Mór fıképezdei ig. tanár Kolozsvár.	30	„	—	„
182. Dr. Vass Miklós tanárjelölt Budapest.....	2	„	—	„
183. Boér Gergely kép. tanár (másodsor L. 122. sorsz.)	10	„	—	„
184. Péterfi Dénes lelkész és tanár Kolozsvár.	10	„	—	„
Összesen	77	frt	—	kr.
Az előbbi 8 közlemény összege	1475	„	96	„
Időközi kamatokban	63	„	70	„
Együtt	1622	frt	66	kr.